

SİYASAL VEYA ASKERİ CASUSLUK SUÇUNUN UNSURLARI BAKIMINDAN “BAŞKA DEVLETLE ANLAŞMIŞ OLMA” ŞARTI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Deploying Elements of Political or Military Espionage on Agreement with Another State

Melikşah POLAT*

Öz: Devletler, güvenliklerini sağlayabilmek ve politikalarını kendi belirledikleri bir zeminde yürütebilmek için, dış ilişkiler ve milli güvenlik gibi alanlarla ilgili birtakım bilgi ve belgeleri casusluk faaliyetlerine karşı muhafaza etme ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyacın ürünü olarak devlet sırrı kavramı doğmuştur. Devlet sırrı kavramı, uluslararası hukuk sùjeleri tarafından kabul edildiği gibi birçok ÷lke mevzuatında yer verilen bir kavramdır. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak, devlet sırrı tanımlanmış, devlet sırrının mevzuat, doktrin ve yargı kararları ışığında taşıdığı güncel anlam ortaya konulmaya çalışılmıştır. Devlet sırrı, her ÷lkenin tarihi tecrübesi ve risk önceliklerine bağlı olarak farklı yorumlanmaktadır. Kavramın mahiyetinin tam olarak anlaşılabilmesi bakımından mukayeseli huktan da örnekler sunulmuştur. Öte yandan devlet sırrı ile devlet sırrı vasfı taşımayan diğer gizlilik dereceli belgelerin ayrımı yapılarak devlet sırrının kavramsal ve hukuki çerçevesi belirtilmiştir. İkinci olarak, devlet sırrlarından bağımsız düşün÷lmesi mümkün olmayan casusluk kavramı ele alınmış, casusluğa yönelik mevzuatımızda yer alan suç tipleri incelenmiştir. Son olarak, başka bir devletle anlaşmış olma şartının casusluk suçunun unsurları arasında yer alıp almadığı Yargıtay kararları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devlet sırrı, siyasal casusluk, askeri casusluk, milli güvenlik.

Abstract: States has to protect certain information and documents related to fields such as foreign relations and national security against espionage activities in order to ensure their security and to carry out their policies on a basis they determine. As a result of this need, the concept of state secrecy has emerged. The concept of state secrecy is a concept that is included in the legislation of almost all countries as it is accepted by international law subjects. In this study, firstly, state secrecy is defined and the current meaning of state secret in the light of legislation, doctrine and judicial decisions was tried to be revealed. State secrets are interpreted differently depending on each country's historical experience and risk priorities. In order to fully understanding the nature of the concept, examples from comparative law are also presented. On the other hand, the conceptual and legal framework of state secrets is specified by making a distinction between state secrets and other confidential documents that do not qualify as state secrecy. Secondly, the concept of espionage which cannot be considered independently of state secrecy is discussed, and the types of crimes in our legislation on espionage are discussed. Finally, it is evaluated in line with the Supreme Court decisions whether the condition of having an agreement with another state is among the elements of the guilty of espionage.

Keywords: State secrecy, political espionage, military espionage, national security.

* Uzman, T.C. Cumhurbaşkanlığı, meliksah.polat@student.asbu.edu.tr,

ORCID:0000-0001-9653-0900

Makale Geliş Tarihi: 02.02.2023, Makale Kabul Tarihi: 07.04.2023

DOI:10.57083/adaletdergisi.1285797

GİRİŞ

Devletler, uygulamış oldukları politikaların, sınırlarını kendi çizdikleri bir çerçevede işlerlik kazanabilmesi amacıyla özellikle dış ilişkiler ve milli güvenlik noktasında önemli kabul edilebilecek birtakım bilgi ve belgeleri casusluk faaliyetine karşı korumak durumundadır. Devlet sırrı olarak adlandırılan kavram da bu koruma amacının bir sonucudur. Söz konusu bilgi ve belgelerin ortaya çıkması halinde devletler onarılmaz zarar görüyor veya tehlikeyle karşı kalıyorsa sırrın varlığından bahsetmek mümkün hale gelebilmektedir. Bu bakımdan sırların, devletlerin milli güvenliklerini sağlayabilmeleri bakımından hayati öneme sahip olduğu ve kamu yararı ile bir arada düşünülmesi gerektiği ifade edilebilir. Devletlerin, özellikle uluslararası ilişkilerde ve savunma sanayi gibi doğrudan milli menfaatlerle ilişkili alanlarda sırlara sahip olmadan güvenliklerini sağlayabileceklerini ifade etmek doğru bir yaklaşım değildir. Bu gerekçeyle devlet sırları, devletlerin varlığı kadar doğal kabul edilmesi gereken olgudur.²

Devlet sırrı, ifade özgürlüğü gibi birtakım hakları kısıtlamakta, bireylerin bilgiye erişiminin önüne geçmektedir. Devlet sırrının temin edildiği veya açıklandığı hallerde ise birtakım yaptırımlar söz konusu olmaktadır. Devlet sırrı bu yönüyle hukukun birçok alanıyla ilişkilidir. Devletlerin gerçekleştirdikleri iş ve eylemlerde şeffaf ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun hareket etmesi ile devlet sırrının korunması arasındaki ilişki, devlet sırlarını anayasa, idare ve ceza hukuku gibi disiplinlerin tartışmalı konuları arasına taşımaktadır.

Devlet sırrı kavramı uluslararası hukukta kendisine yer bulduğu gibi birçok ülke mevzuatında da konuya ilişkin düzenlemelere rastlamak mümkündür. Hukuk devleti mantığının yerleştiği ülkeler kadar yerleşmediği ülkeler de bu kapsamdadır. Kavramın hemen hemen bütün ülkelerin mevzuatında kendisine yer bulması vazgeçilmezliği ve gerekliliğiyle ilişkilidir. Türk hukukunda da devlet sırrına ilişkin birçok düzenleme mevcuttur.

Devlet sırrının casusluk faaliyetlerinden bağımsız düşünülmemesi gerekir. Gözübüyük'e göre casusluk, *"bir devlet menfaatine, başka bir devletin askeri, siyasi, veya iktisadi durumuna ilişkin bütün gizli belgelerin veya bilgilerin araştırılması, sağlanması ve yabancı devlete ulaştırılmasıdır."*³ Bu tanımdan yola çıkarak devlet sırlarının korunması ihtiyacının casusluk faaliyetlerinin bir neticesi olduğu ifade edilebilir. Casuslara karşı korunması gereken devlet sırrı, devletlerin varlık fonksiyonlarıyla doğrudan ilintilidir. Dolayısıyla devlet, devlet sırrı ile vatandaşların huzuru ve güvenliği için birtakım bilgi ve belgeleri casusluk faaliyetlerine karşı korumaktadır. Bu koruma güdüsü neticesinde casusluk faaliyetlerine karşı belirli yaptırımlar öngörülmüştür. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), devlet sırrını, Devlet Sırlarına Karşı

¹ Rukiye Akkaya Kia, "Devlet Sırrı, Kimin Sırrı?", C.19, S.2, 2013, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, s.751.

² Cengiz Ozan Örs, "Ceza Yargılamasında Devlet Sırrı Üzerine Bir Değerlendirme", S.142, 2019, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, s.14.

³ Abdullah Pulat Gözübüyük, Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, Tarih Belirtilmemiş, s.547.

Suçlar ve Casusluk başlığı altında 326 ve devamındaki maddelerde düzenlemiştir.

Casusluk, geçmişte, Gözübüyük'ün tanımında yer aldığı gibi yalnızca başka bir devlet lehine gerçekleştirilecek bir eylem olarak görülmüştür. Bu hususta, doktrin ve geçmiş Yargıtay içtihatlarına da yansıdığı haliyle, başka devletle anlaşmış olma, casusluk suçunun unsurları arasında kabul edilmiştir. Buna karşın casusluk, gelişen ve değişen dünyanın şartlarından bağımsız düşünülmesi mümkün olmayan bir kavramdır. Casusluk suçunun, küreselleşen dünyada devlet dışı aktörler lehine de işlenebileceğinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada devlet sırrı ve casusluk kavramları tanımlanmış, TCK bağlamında devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk ele alınmıştır. Nihai olarak çalışmanın esas amacı olan başka devlet yararına olma unsurunun TCK'da yer verilen suç tiplerinin bir parçası olup olmadığı güncel içtihatlar bağlamında değerlendirilmiştir.

I. DEVLET SIRRI

Modern devlete etkileri bakımından üzerinde önemle durulması gereken toplumsal sözleşme kuramına göre Devlet, temelini toplumsal sözleşmeden almaktadır.⁴ Sözleşmenin gereği olarak toplumsal barış ve düzenin sağlanması için insanların, bir üst otoriteye, egemene bağlı kalmaları gerekmiştir.⁵ Bu üst otoritenin yani devletin güvenliğinin ve bekasının sağlanması öncelikle onu oluşturan bireylerin menfaati içindir. Bu bakımdan devletler, güvenliğini ve bekasını tehlikeye sokacak ve zarara uğratacak her türlü fiile karşı tedbirler almak mecburiyetindedir. Bu önlemlerin başında da belirli bilgi ve belgelerin sır olarak saklanması gelmektedir.⁶ Devlet sırrı kavramı bu haliyle bütün devletlerce kabul edilen bir alanı işaret etmektedir. Ülkelerin ilgili mevzuatında devlet sırrı kavramına ilişkin var olan kanuni düzenlemeler bazı devletler açısından özel bir kanuni düzenleme olarak karşımıza çıkarken bazı devletler özel kanuni düzenlemelere gerek duymamıştır. Devlet sırrı ve devlet sırlarına karşı işlenen suçlara ilişkin Türk hukukunda müstakil bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte farklı kanuni düzenlemeler altında devlet sırlarına ve devlet sırlarına karşı suçlara değinildiğini görmek mümkündür.

Devlet sırrı, idare ve anayasa hukukunda tartışılan bir kavram olduğu gibi ceza ve ceza muhakemesi hukukunun da güncel ve tartışmalı konuların arasında yer almaktadır. Ceza hukuku bakımından devlet sırrı ile karşılaşıldığında devlet sırrına ilişkin maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve milli güvenliğin gerekli kıldığı hallerde devlet sırrının korunmasının sağlanması gibi amaçların varlığı ortaya çıkar.⁷ Bu iki amacın bir arada

⁴ Yahya Kazım Zabunoğlu, Devlet Kuramına Giriş, İmaj Yayınevi, Ankara, 2015, s. 45.

⁵ Zabunoğlu, s.47.

⁶ Mehmet Korkmaz, "5237 sayılı TCK Bakımından Casusluk Kavramı", C.4, S.8, 2018, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.202.

⁷ Örs, s.10.

gerçekleşmesi muhakkak zordur. Önemli olan hangi amaçtan ne düzeyde vazgeçileceğini temel hukuk ilkelerinden sapmadan belirleyebilmektir. Bu iki amaç arasındaki ilişkinin hassas bir biçimde ele alınması hem adaletin sağlanması hem de devlet sırrının korunması açısından önemlidir.

Devlet sırrı, bireylerin bilgiye ulaşmasının, bilgi edinme hakkının önünde bir engeldir dolayısıyla şeffaflığın bir istisnasını oluşturur.⁸ Dolayısıyla demokratik yönetim ilkeleri ile gizlilik arasında ters orantı vardır.⁹ Devlet sırrı ile basın hürriyeti, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi temel haklar arasında da bir karşıtlık söz konusudur. Bu sebeple devlet sırrının çerçevesinin çizilerek tanımının yapılması hukuk devleti ve kanunilik ilkeleri bakımından son derece önemlidir. Kavramın geniş düzenlenmesi suç içeren olguların devlet sırrı olarak değerlendirilmesi, idari uygulamaların kamuoyu denetiminden mahrum kalması gibi birtakım keyfi uygulamaların ortaya çıkmasına, kamu gücünün kullanılarak hukuka aykırı faaliyetlerin vücut bulmasına sebep olabilir.¹⁰ Bu bakımdan devlet sırrı, devletlerin gerçekleştirdiği işlemlerde hukuka uygun hareket etmelerinin önüne geçmemeli, hukuk, devletler üzerindeki denetleyici etkisini daima muhafaza etmelidir.¹¹

Devlet sırrı; basın özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü gibi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (AİHS) yer alan birtakım hakları kısıtlaması dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de (AİHM) göz ardı edemeyeceği bir alan haline gelmiştir. AİHS'ye göre ifade özgürlüğü mutlak haklar arasında yer almamaktadır yani müdahale edilmesi, sınırlandırılması mümkündür. AİHS'nin 10. maddesinin 2. fıkrasında "*Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar ve yaptırımlara tabi tutulabilir.*" denilmek suretiyle hangi hallerde ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilirliği açıkça ifade edilmiştir. Madde metninde gizli bilgilerin yayınlanması, önlenmesi amacıyla ifade özgürlüğünün sınırlandırılabilirliği belirtilerek devlet sırrlarına atıfta bulunulmuştur. Öte yandan devlet sırrı kavramının milli güvenlikle doğrudan ilgisi düşünüldüğünde AİHS'ye göre milli güvenlik gerekçesiyle ifade özgürlüğünün sınırlandırıldığı hallerde de devlet sırrıyla ilişki kurulabilmesi mümkündür.

AİHS'deki düzenlemelere benzer şekilde, Anayasa'nın "Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin 2. fıkrasında "*Bu hürriyetlerin kullanılması... Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin*

⁸ Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, "Türk Ceza Hukukunda Devlet Sırrına Genel Bir Bakış", S.1, 2010, Ankara Barosu Dergisi, s.22.

⁹ Uğur Arslan, "Devlet Sırrlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2021, s.34.

¹⁰ İzzet Özgenç, Suç Örgütleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.327.

¹¹ Mehmet Akad/Bihterin Vural Dinçkol, Genel Kamu Hukuku, Der Yayınları, İstanbul, 2013, s.318.

açıklanmaması, ...amaçlarıyla sınırlanabilir.” denilmek suretiyle devlet sırrı kavramı, temel hak ve hürriyetler ile birlikte ele alınmış, devlet sırrının varlığı halinde bazı temel hakların kısıtlanabileceği ifade edilerek kavram hukuki bir zemine oturtulmuştur. Anayasanın 28. maddesinde de 26. maddeye benzer şekilde basın özgürlüğünün sınırları arasında devlete ait gizli bilgilere yer verilmiştir.

Gerek AİHS gerek Anayasa'daki bahse konu düzenlemelerle bazı temel hak ve hürriyetlerin devletin iç ve dış güvenliğine yönelik menfaatlerle çatışması durumunda önceliğin devlet güvenliğine verildiği kabul edilmiştir.¹² Ancak devlet sırrı niteliği itibarıyla muğlak bir kavram olduğundan, kavrama bazı temel haklar karşısında öncelik tanınması; yönetimde şeffaflık, idari işlem ve eylemlerin kamuoyuna açık yürütülmesi gibi prensiplerden tamamen vazgeçileceği şeklinde yorumlanmamalıdır. Aksi durumda yukarıda değinildiği üzere keyfi, hukuka aykırı uygulamaların baş göstermesi kaçınılmazdır.

Devlet sırrına yönelik mevzuatımızdaki ilk tanımlamanın 09.10.2003 tarih ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun (BEHK) 16. maddesi ile yapıldığı söylenebilir. Mezkûr madde *"Açıklanması halinde devletin emniyetine, dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine açıkça zarar verecek... gizlilik dereceli bilgi veya belgeler..."* hükmünü içermektedir. Mezkûr hüküm ile devlet sırrı bir yandan kavram olarak tanımlanırken diğer yandan Anayasa ve AİHS'deki sınırlamalara uygun şekilde bilgi edinme hakkının dışında tutulmuştur.

BEHK'deki sınırlamaya benzer bir sınırlama da 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 20. maddesinde karşımıza çıkmaktadır. İYUK'un 20. maddesinin 1. fıkrası *"Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her türlü incelemeyi kendiliğinden yapar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir..."* hükmünü içerirken bu hükme 3. fıkra ile *"Ancak, istenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine veya Devletin güvenliği ve yüksek menfaatleriyle birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Cumhurbaşkanı ya da ilgili Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir..."* sınırlaması getirilmiştir. Bu sınırlamanın da Anayasa ve AİHS'deki düzenlemelerle uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Devlet sırrına ilişkin en kapsamlı tanımlama 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 47. maddesi ile yapılmıştır. CMK'da *"Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler, Devlet sırrı sayılır."* denilmektedir. CMK'da yerini bulan bu tanımlama, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, devlet sırrına yaklaşımının özünü teşkil etmektedir. Madde metninde dış ilişkiler, milli savunma, milli

¹² Sinan Bayındır, "Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Bilgileri Casusluk Maksadıyla Temin Etme Suçu (TCK. m.328)", C.12, S.138, 2014, Legal Hukuk Dergisi, s.75.

güvenlik ve anayasal düzen kavramlarına yer verilmesi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilgi alanlarıyla bağdaşmaktadır. Her devlet, devlet sırrı kavramına ilişkin tanımlamayı ve bu konudaki cezai yaptırımları kendi tarihi geçmiş ve sosyolojik müktesebatından esinlenerek ele almıştır. Örneğin Alman Ceza Kanunu'nda devlet sırrı kavramı devletin dış güvenliği ile sınırlı bir çerçevede tanımlanmış ve demokratik temel düzene aykırı olgular devlet sırrı kavramının dışında tutulmuştur.¹³ Bu durum büyük ölçüde ülke tarihindeki Nazi Partisi tecrübesinden ileri gelmektedir. Yani Alman Ceza Kanunu demokrasiyle bağdaşmayan, kendi iç meselelerini ilgilendiren olguları devlet sırrı kavramının dışında tutarak Nazi Partisi döneminde yaşananların tekrarlanma ihtimalini bertaraf etmek istemiştir.¹⁴ Organize suç örgütlerinin ciddi küresel etkiye sahip olduğu Rusya ise suç örgütlerine yönelik yürütülen soruşturmaları güvenlik algısının bir neticesi olarak devlet sırrı statüsünde kabul etmiştir.¹⁵ Finlandiya Ceza Kanunu'nda ise ülkenin dış ticaret ve enerji tedarikine ilişkin hususlar devlet sırrı kapsamında ele alınmıştır.¹⁶ CMK'nın 47. maddesinde yerini bulan düzenlemede de yukarıda ifadesini bulan örneklerle benzer şekilde Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik algısına göre bir tanımlama yapılmıştır. Tanımlamada dikkat çeken en önemli husus belirli unsurlar bakımından tehlike, belirli unsurlar bakımından ise zarar ölçütünün esas alınmasıdır. Tehlike, gerçekleşme ihtimali bulunan ancak gerçekleşmesi talep edilmeyen durumu ifade ederken; zarar, bir şeyin yol açtığı menfi sonucu ifade eder.¹⁷ Anayasal düzen ve dış ilişkiler bakımından tehlike ölçütünün esas alınması Türk hukukunda bu iki alana milli güvenlik ve milli savunmaya nispetle daha hassas bir yaklaşım sergilendiği göstermektedir.

Türkiye, Almanya, Finlandiya ve Rusya ülkelerinin mevzuatındaki yaklaşımlar devlet sırrının tek bir tanımının olmadığını, her ülke mevzuatı gereğince kavramın anlamına ilişkin ayrı ayrı değerlendirme yapmak mecburiyetini ortaya koymaktadır. Her ülke mevzuatı bakımından devlet sırrı farklı ele alınması gereken bir olgu olmakla birlikte genel olarak: milli güvenliğin korunması için yetki tanınan sınırlı kişilerce erişilebilen, yetkisiz kişilerce erişilmesi yasak olan ve özellikle düşman veya rakip unsurlarca bilinmemesi elzem olan bilgi veya belgeler olarak tanımlanabilir.

---

¹³ Cem Şenol, Devlet Sırrı ve Devlet Sırlarına Karşı İşlenen Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s.28.

¹⁴ Şenol, s.28.

¹⁵ Şenol, s.28.

¹⁶ Murat Balcı, Siyasal veya Askeri Casusluk Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.64.

¹⁷ Tehlike ve Zarar, <https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.05.2022).

A. CMK'NIN 47. MADDESİNDEKİ DÜZENLEMELERE GÖRE DEVLET SIRRININ UNSURLARI

1. Bir bilgi veya belge olması

a. **Bilgi:** Öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen malumat, insan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan gerçek düşünce¹⁸ şeklinde tanımlanmaktadır.

Bir bilginin devlet sırrı olarak kabul edilebilmesi için öncelikle bilgiye ancak bu hususta yetkilendirilmiş az sayıda kişiye erişim yetkisi tanınması ve o bilginin milli güvenlik, dış politika gibi faaliyet alanlarında zarar veya tehlikeye sebep olması gerekir.

b. **Belge:** Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, dokümandır.¹⁹

Bir bilgi veya belgenin devlet sırrı mahiyetinde kabul edilebilmesi için güvenlik ve savunma gibi alanlarla ilişkili olması gerektiği gibi doğru olması da şart sayılmaktadır. Ancak devlet sırrı kavramı bireysel değil kamusal yarara yönelik olduğundan içerik itibarıyla doğru olmayan bir bilgi veya belge de diğer şartları sağlaması halinde devlet sırrı teşkil edebilir. Örneğin, yabancı devletlerin faaliyetlerinin önüne geçebilmek adına üretilen sahte belgeler ya da düşmanı yanıltmak amacıyla üretilen sahte savaş planları gibi bilgiler ve belgeler, içerik itibarıyla doğru olmasa da kamusal menfaate yönelik olduğundan diğer şartları da sağlaması halinde devlet sırrı teşkil eder.²⁰

Diğer taraftan söz konusu bilgi veya belgenin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni temsil eden herhangi bir kamu kurumu veya tüzel kişisi tarafından hazırlanmış olması da önemli değildir. Önemli olan, söz konusu belgenin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ulusal veya uluslararası politikalarına etki edecek düzeyde olmasıdır. Bu sebeple Türkiye'nin üyesi olduğu NATO, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi uluslararası örgütlere ait belgelerin yetkisiz kişilerce öğrenilmesi durumunda da bu belgelerin açıklanması Türkiye'nin milli güvenlik, milli savunma gibi çıkar alanlarında zarar veya tehlikeye sebep oluyorsa devlet sırrının ihlal edildiği kabul edilmelidir.²¹

2. Bilginin veya Belgenin Sır Teşkil Etmesi

a. **Sır:** Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey olarak tanımlanır.²² Gerçek kişiler, avukatlık²³, doktorluk²⁴

18 Bilgi, <https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.05.2022).

19 Belge, <https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.05.2022).

20 Şenol, s.24.

21 Şenol, s.22.

22 Sır, <https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.05.2022).

23 Özcan Günergök, "Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü", C.7, S.1-2, 2003, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.655-667.

gibi mesleki birtakım gerekçelerle sır saklama yükümlülüğü altındadır. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerin de sır saklama yükümlülüğünün olduğu durumlar mevcuttur. Tüzel kişilerin politik, ticari, mesleki birtakım gerekçelerle sır saklamaları hukuk düzenince korunmakta olup bunlara çeşitli hüküm ve sonuçlar bağlanmıştır. Devletlerin de kamu tüzel kişisi olarak sirlara sahip olmasının hüküm ve sonuçları mevcuttur.

Bir bilgi veya belgenin sır kapsamında ele alınabilmesi için sınırlı kişilerce bilinebilir olma yani sınırlı kişilerin erişimine açık olma ve ifşa edilmesi halinde zarar ve tehlikeye sebebiyet verme gibi özellikleri bulundurması gerekmektedir. Yargıtay'ın bu hususta "*Bir şeyin sır olabilmesi için devletin bu şeyin sır olarak saklanması hususunda subjektif iradesi olmalıdır. Bu bilginin sır niteliği taşıması için önceden resmi makamlarca açıklanması gerekmez. Devletin o bilginin gizliliği konusundaki zımnî iradesi yeterlidir.*" yönünde kararı mevcuttur.²⁵ Bir bilgi veya belgeye erişimin sınırlı kişilerin yetkisi dâhilinde olması bu hususta devletin, Yargıtay kararında bahsi geçen zımnî iradesini ifade etmektedir. Yani devlet bir bilgi veya belgeye erişim hususunda yalnızca belirli kişileri yetkili kıldıysa veya belirli alanlara erişim kamuya yasaklı hale geldiyse bu noktada devletin zımnî iradesinden bahsetmek mümkündür. Devletin bahse konu tedbirlerle koruma altına aldığı bilgi veya belgeler diğer şartları da sağlaması halinde devlet sırrı olarak kabul edilmelidir.

Sır açısından önemli bir kıstas ise bilgi veya belgenin gizlilik özelliğini yitirmemiş olmasıdır. Bilginin niteliği zaman ve şartlara göre değişebilmektedir. Bir bilginin zarar veya tehlikeye sebep olup olmadığı değerlendirilirken bilginin güncelliğini koruyor olması da dikkate alınmalıdır. Zaman geçtikçe açıklanacak bilginin zarar veya tehlikeye sebebiyet verme ihtimali azalabilir. Bu sebeple bir bilgiye ait değerlendirmeler bilginin açıklandığı andaki güncelliğine bakılarak yapılmalıdır. Yargıtay da bir kararında; "*Devlet sırrı niteliğinde olduğu düşünülen belgeler için incelenmesi gereken diğer bir husus ise bu belgelerin ele geçtikleri tarihte halen sır ya da gizli niteliği taşıyıp taşımadıkları sorunudur. Eğer bilgi temin olunduğu sırada sır olma vasfını kaybetmiş, söz gelimi temin edilmeden önce açıklanmış veya herkes tarafından bilinen bir husus haline gelmiş ise artık sır olmaktan çıkacağı değerlendirilmelidir. Bu açıklamalar kapsamında belgelerin ele geçtikleri tarihte sır niteliğini taşıyıp taşımadıklarının araştırılması ve bu araştırma sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdirinin gerektiği gözetilecektir.*" demek suretiyle sır vasfının devam edip etmediğinin belirlenmesinin devlet sırlarına ilişkin yargılamalarda öncelikli olduğunu kabul etmiştir.²⁶ Bazı kamu kurumları zaman zaman geçmişe ait birtakım bilgi ve belgeleri kamuoyu ile paylaşmakta veya arşivlerini müzelerde

---

²⁴ Maral Törenli Çakıroğlu, "Hekimin Borçlarından Özel Sır Saklama Borcu", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:12 S:2, 2010, ss.159-181.

²⁵ Yargıtay 16. CD, E: 2016/638, K: 2016/4601, T:28.06.2016
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁶ Yargıtay 16. CD, E: 2015/4672, K: 2016/2330, T: 21.04.2016
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>).

sergilemektedir. Kamuoyu ile paylaşılan veya arşivlerde sergilenen bu belgelerin önemli bir kısmının hazırlandıkları dönem içerisinde devlet sırrı vasfı taşıdığı şüphesizdir. O halde zaman geçtikçe devlet sırları, sır vasfını kaybedebilmektedir. Bu durum zamana bağlı olarak her bilgi ve belgenin sır vasfını kaybedeceği gibi bir anlama da gelmemelidir. Devletler, bilgi veya belgeleri başka bir devlet veya organizasyona karşı doğan koruma ihtiyacından ötürü sır olarak saklarlar.²⁷ Bu ihtiyacın devam ettiği hallerde zamana bağlı olmaksızın bilgi veya belgenin sır özelliğini muhafaza ettiğini ifade etmek gerekir.

B. DEVLET SIRRI KANUNU TASARISI BAĞLAMINDA DEVLET SIRRI

Devlet sırrı kavramına ilişkin mevzuatımızda müstakil bir kanuni düzenleme bulunmadığına yukarıda değinilmişti. Mevcut düzenlemelerin uygulamada problemlere sebep olması, bilgi edinme hakkını güvence altına alma, hukuk devleti yapısına uygun şekilde denetlenebilirliği sağlama gibi istekler, devlet sırrına yönelik müstakil bir yasa yapılması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda 2008 yılında "Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı" adıyla hazırlanan kanun tasarısı iki kez Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilmesine karşın yasalaşmamıştır. Daha sonraki yıllarda da yasalaşması yönünde herhangi bir girişim söz konusu olmamıştır.

Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı'nın 1. maddesinde "*devlet sırrı niteliği taşıyan bilgi ve belgeler ile diğer gizli bilgi ve belgelerin ne şekilde belirleneceğini, korunacağını, açıklanacağını ve bu hususlara ilişkin yükümlülükleri düzenlemektir.*" denilerek tasarının amacı belirtilmiştir. Dolayısıyla Devlet Sırrı Kanunu Tasarısı ile farklı kanun metinlerinde yer alan ve devlet sırlarına ilişkin birbirinden farklı başlıkları belirleyen düzenlemelerin tek bir metin altında toplanmasının amaçlandığı ifade edilebilir.

Tasarı'nın 6. maddesinde "*Aşağıda belirtilen makam ve kurullar kendi görev alanlarında Devlet sırrını belirleme yetkisine sahiptirler. a) Cumhurbaşkanlığı, b) Bakanlar Kurulu ve Bakanlıklar, c) Genelkurmay Başkanlığı, d) Millî Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreterliği, e) Misyon Şefleri*" düzenlemesine yer verilerek bilgi veya belgelere sır vasfının bilgi veya belgenin muhatabı kurumlar veya Millî Güvenlik Kurulu (MGK), Bakanlar Kurulu (BK) (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile reforme edilmiştir.) gibi kurullar tarafından verileceğinden bahsedilmektedir. Tasarının getirmeyi amaçladığı en büyük yeniliklerinden birisinin bu durum olduğu söylenebilir. Yani MGK veya BK tarafından uygulamada bilgi veya belgelerin sır vasfına ilişkin bir değerlendirme yapılmamakta, belgelere ilişkin kamu kurumları tarafından devlet sırrı olup olmadığı yönünde bir tasniflemeye gidilmemektedir. Bir diğer deyişle uygulamada bilgi veya belgenin devlet sırrı teşkil edip etmeyeceğine herhangi bir kurul tarafından karar verilmemekte, misyonlar veya Bakanlıklar tarafından bilgi veya belgelere yönelik böyle bir tasnifleme yapılmamaktadır. Kanun tasarısının kadük hale gelmesiyle hayata geçirilmesi planlanan uygulama da rafa kaldırılmıştır.

²⁷ Korkmaz, s.204.

C. BİLGİ VEYA BELGELERİN DEVLET SIRRI STATÜSÜ

Uygulamada kamu kurumları veya MGK gibi kurullar tarafından belge veya bilgilerin devlet sırrı mahiyetine ilişkin bir inceleme yapılmamaktadır. Bilgi veya belgelerin devlet sırrı statüsüne ilişkin bir uyuşmazlık olması durumunda ise mahkemece yapılacak incelemeler neticesinde bilgi veya belgeye sır vasfı kazandırılmaktadır. Bu konuda Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarda, yargılamayı yapan hâkim tarafından belgenin mahiyetinin belirlenmesi, araştırma yapılırken Milli Savunma Bakanlığı gibi kurumlardan görüş alınması veya bilirkişi incelemesi yaptırılması gibi bir usul benimsenmiştir.²⁸ Dolayısıyla, bilgi veya belgenin devlet sırrı olup olmadığının belirlenmesinde uzman meslek gruplarına mensup şahısların değerlendirmelerinin belirleyici olduğu yönünde bir kanaat vardır.²⁹ Mevcut uygulama doğrultusunda bir belge üzerinde gizlilik mührü bulunmasa dahi daha sonra yapılacak değerlendirmelerle bir bilgi veya belgenin gizli tutulmasının gerekliliğinin ortaya konulabileceğini³⁰ diğer bir deyişle devlet sırlarının sır olduğunun tescilinin sonradan yapılabileceğini ifade etmek mümkündür. Kısacası devlet sırrı şartlarını taşısa yani devlet sırrı olarak kabul edilmesi gerekse dahi bir bilgi veya belge, uyuşmazlık konusu haline gelmediği müddetçe sır olup olmadığına yönelik önceden bir kurul veya merci tarafından incelemeye tabi tutulmamaktadır. Uyuşmazlık konusu haline geldiği durumlarda da yukarıda açıklanan şartlarda mahkemelerce inceleme yapılmaktadır.

Mevcut uygulama, çok gizli-gizli vb. tasnifleme tabi tutulmuş belgelerin devlet sırrı statüsünde ele alınıp alınamayacağı sorusunu akla getirmektedir.

D. DEVLET SIRRI STATÜSÜNDE YER ALMAYAN GİZLİ BİLGİ VE BELGELER

Gizlilik derecesine sahip olsa dahi CMK'daki şartları taşımayan belgelerin devlet sırrı olarak kabul edilmeyeceği ifade edilmelidir. Diğer bir deyişle her gizlilik derecesine sahip belgenin devlet sırrı olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Bir belgenin devlet sırrı olarak kabul edilebilmesi için CMK'nın 47. maddesinde yer alan şartları taşıması gerekir. Yani bir bilgi gizlilik derecesine sahip olsa dahi açıklanması, devletin dış ilişkilerine, milli savunmasına ve milli güvenliğine zarar verebilecek; anayasal düzeni ve dış ilişkilerinde tehlike yaratabilecek nitelikteki değilse devlet sırrı olarak ele alınamayacağı kabul edilmektedir. Dolayısıyla gizli belgeler kavramsal olarak devlet sırlarından daha geniş bir alanı kapsamaktadır.

²⁸ Yargıtay 16. CD, E: 2015/4672, K: 2016/2330, T: 21.04.2016
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>).

²⁹ Zeki Hafızoğulları/Özgür Küçüktaşdemir, "Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk", C.1, S.2, 2021, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.126.

³⁰ Balcı, s.23.

Belgeler uygulamada genelde a)çok gizli, b)gizli c)kişiyeye özel d)sınırlandırılmış e)hizmete özel gibi tasniflere tabi tutulmaktadır.³¹ Devlet sırrı olarak kabul edilebilecek bilgilerin belirtilen sınıflandırmaya göre tasnif edilmesi gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Özellikle millî güvenlik ve uluslararası politikalar noktasında belirleyici konumda bulunan kurumlara ait gizlilik derecesini haiz belgelerin ekseriyetinin devlet sırrı olduğunu kabul etmek mümkünse de bu durum her gizlilik dereceli belgenin devlet sırrı olacağı anlamına gelmemektedir. Bu durumun tersinin doğru olduğunu ifade etmek de mümkündür. Yani belge, gizlilik dereceli herhangi bir ibare taşımasa da CMK'nın 47. maddesindeki şartları taşıması halinde devlet sırrı olarak kabul edilmesinin gerektiği ifade edilebilir.

Devlet Sırrı Kanun Tasarısı'nda da devlet sırrı ve devlet sırrı niteliği taşımayan diğer gizli bilgi ve belgeler şeklinde bir ayrıma gidilmiştir. Tasarı'nın 3. maddesinde "*Devlet sırrı, yetkili bulunmayan kişilerce hakkında bilgi sahibi olunması hâlinde, Devletin güvenliği, millî varlığı, bütünlüğü, anayasal düzeni ve dış ilişkilerini tehlikeye düşürebilecek her türlü bilgi ve belgelerdir.*" denilmek suretiyle CMK'dakine benzer bir tanımlama yapılırken 4. maddede ise "*3üncü madde kapsamında olmayan ancak niteliği itibarıyla gizli kalması gereken, askeri makamlar tarafından tesis olunan savunma ve askeri konulara ilişkin işlemler, Devlet çapında veya kendi görev alanlarında istihbarat çalışmaları yapan kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen istihbarata dair görev ve faaliyetler, açıklanması ya da zamanından önce açıklanması hâlinde Devletin ulusal ekonomik politikasının yürütülmesine zarar verecek veya haksız rekabet ve kazanca sebep olacak bilgi ve belgeler ile diğer yetkili makamların faaliyetlerine ilişkin olarak özel kanunlarında gizli olduğu belirtilen bilgi ve belgelerdir.*" denilerek devlet sırrı dışındaki gizli bilgi ve belgelere ilişkin tanımlama yapılmıştır.

Yargıtay'ın bu konudaki görüşleri konuyu özetler mahiyettedir. "*...Özünde devlet sırrı olan bilgi ve belgeler, devlet güvenliği ve bekası, millî menfaatler ve millî güvenliğe ilişkin menfaatler ile ilgilidir. Yetkili makamların açıklanmasını yasakladığı bilgi ve belgeler ise, özünde devlet sırrı kadar olmasa da devlet menfaatleri için önemli görülen bilgi veya belgelerdir...*" denilerek Yargıtay tarafından devlet sırrı statüsünde yer almayan gizlilik dereceli bilgi ve belgelerin statüsü ortaya konulmuştur.³²

Bu aşamaya kadar devlet sırrının genel tanımı yapılmış, CMK'ya göre bir bilgi veya belgenin devlet sırrı kabul edilebilmesi için gerekli şartlar belirtilerek Devlet Sırları Kanun Tasarısı bağlamında devlet sırrı statüsündeki bilgi veya belgeler ile devlet sırrı statüsü taşımayan gizli bilgi ve belgelerin ayrımı yapılmaya çalışılmıştır.

Bu aşamadan sonra casusluk kavramı üzerinde durularak 5237 sayılı TCK'da casusluk ve devlet sırlarına ilişkin yer alan düzenlemeler incelenecektir.

³¹ Mustafa Dirî/Miraç Gülçiçek, Türkiye'de Kamu Hizmetinin Görülmesinde Kullanılmakta Olan Gizlilik Derecesi Tanımları: Uygulamadaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Maliye Dergisi, S: 162, 2012, ss.497-537.

³² Yargıtay 16. CD, E: 2015/225, K: 2016/5083, T: 03.10.2016
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>)

II. CASUSLUK

Casus kelime anlamı olarak “*Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, çastıt, ajan*”³³ şeklinde açıklanabileceken, casusluk bir devlet veya örgüt adına düşman veya rakip devletin sırlarının araştırılıp edinilen bilgilerin aktarılması olarak tanımlanabilir.³⁴ Casusluk, genel olarak ve hususen ceza hukuku bakımından devlet sırlarıyla bir arada ele alınması gereken bir eylemdir. En nihayetinde casusluk faaliyetinin vuku bulması için ortada sır mahiyeti taşıyan bilgi veya belgenin bulunması gerekmektedir. Casusluğun amacı, bir devletin güvenliği veya siyasal yararları bakımından devlet sırrı olarak saklanan bilgi veya belgelerin başka bir devlet ya da örgüt yararına olacak şekilde gizli usullerle ele geçirilmesi şeklinde tarif edilebilir.³⁵ Casusluk, askeri, siyasal, ekonomik, sosyal vb. birçok amaçla gerçekleştirilmesi mümkün olan bir eylemdir. 19. yy ve 20. yy’nin başlarında casusluk yalnızca askeri amaçlarla, yabancı bir devlet lehine gerçekleştirilebilecek bir eylem olarak ele alınırken küreselleşmeye bağlı olarak kavram anlam genişlemesine uğramıştır. Örneğin, 18 Ekim 1907 tarihli Lahey düzenlemelerinde “*Ancak, hasım tarafa bildirmek niyetiyle, (diğer) savaştan devletin hareket sahasında sahte bahanelerle gizli bir şekilde faaliyette bulunan veya bilgi toplamaya çalışan şahıs casus telakki edilebilir.*”³⁶ denilmektedir. Lahey’e giden süreçte casusluğun taşıdığı anlam kendi döneminin şartlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda temin edilmesi, günümüzde casusluk olarak kabul edilmeyecek bir bilgi veya belgenin gelecekte kazanacağı öneme göre casusluk kapsamında ele alınması muhtemeldir. Bu durum aslında devletlerin hangi bilgi veya belgeleri devlet sırrı kategorisinde değerlendirdiği ile ilgili bir durumdur. Devletlerin güvenlik algısı, gelişen teknolojinin dayatmaları gibi birçok unsur devletlerin sırlara ve dolayısıyla casusluğa olan bakışımı her dönemde güncellemektedir. Yani devlet sırrı bahsinde aktarıldığı gibi casusluğun vuku bulup bulmadığına yönelik yapılacak incelemeler devlet sırrının varlığına yönelik yapılan incelemelerde olduğu gibi kendi döneminin şartlarında yapılmalıdır.

765 sayılı TCK’nın 133. ve 137. maddeleri casusu “*devletin emniyeti veya dahili veya beynelmül siyasal menfaatleri icabından gizli kalması lazım gelen malumatı veya salahiyetli makamların neşir veya işasını menettiği malumatı siyasal veya askeri casusluk maksadıyla istihsal veya işfa eden kimse*” olarak tanımlamaktadır. 5237 sayılı TCK’da casus kavramına birçok yerde değinilmesine rağmen casusluğun tanımına yer verilmemiştir. 5237 sayılı TCK’da her ne kadar casusluğun tanımına yer verilmese de gerek kanun gerekçesi gerek Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk başlığı altındaki suç tipleri incelendiğinde bir çıkarımda bulunmak mümkün hale gelmektedir. Buna göre 5237 sayılı TCK bakımından casusluğun genel olarak: devletin

³³ Casus, <https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.09.2022)

³⁴ Süheyl Donay, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Basım, İstanbul, 2007, s.457.

³⁵ Hacı Sarıgözel, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s.51

³⁶ Süleyman Dost, “Uluslararası İnsancıl Hukukta Hainlik Yasağı, Meşru Savaş Hileleri ve Casusluk”, C.8, S.1, 2018, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.47.

güvenliği, iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken, yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı bilgileri hedef, rakip veya düşman bir devlet veya kuruluşun amaçları için temin edilmesi veya açıklanması³⁷ şeklinde tarifi mümkündür.

Askeri Yargıtay Dairesi'nin bir kararında ise casus "*hesabına çalıştığı devlet ile casus arasında diğer devletin sır teşkil eden bilgi ve belgelerini istihsal ve ifşa etmek üzere akdedilmiş bir hizmet mukavelesi*" şeklinde tanımlanmıştır.³⁸ Askeri Yargıtay Dairesi'nin mezkur kararı da casusluk kavramına ilişkin Lahey düzenlemelerinde olduğu gibi kendi döneminin şartlarını yansıtmaktadır. Aşağıda teferruatlı şekilde ele alınacağı üzere değişen dünya şartlarına bağlı olarak casusluğun yalnızca hesabına çalışılan devlet lehine yapılmadığı, bir organizasyon ya da örgüt lehine de yapılmasının mümkün olduğunu ifade etmek gerekir.

A. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA DEVLET SIRRI VE CASUSLUK

Bir varlık olan devlet, mevcudiyetinin ve devamlılığının korunması ve amaçlanan gayelere erişilmesi için birtakım fonksiyonlar içeren organizasyon şemasını ifade etmektedir.³⁹ Devletin devamlılığının ve bütünlüğünün sağlanmasına matuf bu fonksiyonlar bir bütün halinde hukukun himayesi altındadır. Devlete karşı işlenen eylemler, devletin varlığını ve devamlılığını hedef alan eylemler olarak nitelendirildiğinden cezalandırılması gereken suç tipleri olarak karşımıza çıkar. Devlet, bu suç tipleri ile varlık unsurlarını ve fonksiyonlarını himaye ettiğinden adeta öz varlık menfaatlerini korumaktadır.⁴⁰ Devlet sırları da devletin en üstün siyasal menfaatlerini ilgilendirdiğinden devlet kavramına verilen anlamla ilintili olarak 5237 sayılı TCK'da devlete karşı işlenen suçlar arasında yerini almıştır.

5237 sayılı TCK'da, devlet sırrı, Millete ve Devlete karşı suçlar başlığı altında Dördüncü kısmının Yedinci bölümünde "Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk" adıyla 326 ve devamındaki maddelerde düzenlemiştir.

---

³⁷ Balcı, ss.35-37.

³⁸ Askeri Yargıtay 3.D, E: 1971/16, K: 1971/15, T: 19/01/1971

³⁹ M. Nazan Arslanel ve Ertuğrul Eryücel, "Modern Devlet Anlayışının Felsefi Temelleri", C.15, S.2, 2011, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s.5.

⁴⁰ Çetin Özek, "Devletin Şahsiyeti Aleyhine İşlenen Cürümlerin Genel Prensipleri", C.32, S.2-4, 1966, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, ss.603-604.

TCK m.326	Devletin güvenliğine ilişkin belgeler
TCK m.327	Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme
TCK m.328	Siyasal veya askeri casusluk
TCK m.329	Devletin güvenliğine ve siyasi yararlarına ilişkin bilgileri açıklama
TCK m.330	Gizli kalması gereken bilgileri açıklama
TCK m.331	Uluslararası casusluk
TCK m.332	Askerî yasak bölgelere girme
TCK m.333	Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik
TCK m.334	Yasaklanan bilgileri temin
TCK m.335	Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini
TCK m.336	Yasaklanan bilgileri açıklama
TCK m.337	Yasaklanan bilgileri siyasi veya askerî casusluk maksadıyla açıklama
TCK m.338	Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi
TCK m.339	Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma

Bu çalışmada son dönemde artan uygulama alanına bağlı olarak 328. ve 330. maddeler inceleme konusu yapılmıştır.

1. TCK 328 - Siyasal veya Askeri Casusluk Suçu

“Madde 328- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fail;

a) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin yararına işlenmişse,

b) Savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuşsa, Fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.”

şeklinde hüküm altına alınan TCK 328, ikinci fıkrası suçu ağırlaştıran neden olmak üzere iki fıkradan ibaret düzenlenmiştir.

a. Fail

Kanun, maddede, “kimse” demek suretiyle suçun faili bakımından vatandaş, yabancı ayrımı gözetmemiştir. Siyasal veya askerî casusluk suçu genel suç niteliğindedir. Yani failde belirli bir özellik aranmamaktadır. Suçun herkes tarafından işlenmesi mümkündür.⁴¹ Ancak fail gerçek kişi olmalıdır. Suçun tüzel kişiler tarafından işlenmesi mümkün değildir.⁴²

Suç teşkil eden bilgi, temin edenin vazifesi icabı temin ediliyorsa suçun meydana geldiğinden bahsetmek mümkün olmaz. CMK'nın 125. maddesi devlet sırrı niteliğindeki belgelerin mahkemelerce incelenmesini düzenlemektedir. Tanıklık yapan bir şahsı bu madde uyarınca dinleyen hakim, görev çerçevesinin dışına çıkmadığı müddetçe bu kişinin suça sebebiyet verdiği söylenemez. Burada dikkat edilmesi gereken husus bilgi veya belge, vazife gereği temin ediliyor olsa dahi görev çerçevesinin dışına çıkılıp çıkmadığıdır. Görev çerçevesinin dışına, vazifenin icra edildiği anda veya sonradan oluşan kastla ilerleyen dönemde çıkılması halinde suçtan bahsetmek mümkün hale gelecektir. Öte yandan yetkili birisinin yetkili olduğu alandaki belgeleri casusluk maksadıyla ele geçirdiği hallerde belgenin gizlice temin edildiğinden söz etmek mümkün olmasa da bu durum casusluğun oluşmasına engel değildir.⁴³ Yani teminden bahsedebilmek için teminin gizlilik içerisinde yapılması da şart değildir. Özetle, failin yetkili olduğu devlet sırrı mahiyetindeki bilgi veya belgelere erişiminde casusluk kastıyla hareket ettiği hallerde bu suçtan bahsetmek mümkün hale gelecektir.

⁴¹ Hafızoğulları/Küçükaşdemir, s.137.

⁴² Balcı, s.84.

⁴³ Arslan, s.599.

b. Korunan Hukuki Yarar

Bu suçla, devlet sırlarının, öğrenmeye yetkili olmayan kişiler tarafından öğrenilmesini engellemeye yönelik menfaat korunmaktadır.⁴⁴ Devletin ve vatandaşlarının güvenliği, devletin iç ve dış politikalarına bağlı menfaatleri ve milli savunmaya ilişkin hususlar korunan hukuki değerler arasındadır.⁴⁵ Öte yandan kamu kurum ve kuruluşlarının fonksiyonlarını herhangi bir tehdide maruz kalmaksızın yerine getirebilmesi de korunan hukuki değerler olarak kabul edilmektedir.⁴⁶

c. Mağdur

Suçun mağduru sırra vücut veren veya sırrı saklamakla yükümlü olan kurum dolayısıyla devlettir.⁴⁷ Bu sebeple hukuka uygunluk sebebi olarak ilgilinin rızasından bu suç bakımından söz etmek mümkün değildir.⁴⁸

d. Fiil

Kanun, fiili, “devletin güvenliği veya iç veya dış siyasi yararı bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askeri casusluk maksadıyla temin etmek” olarak tanımlamaktadır. Madde metninde yer alan gizli kalması gereken bilgilerden maksat devlet sırrı mahiyetindeki bilgilerdir. Suçun maddi unsuru, devlet sırlarının teminidir. Diğer bir deyişle, bir şahsın sırrı elde etmeye yönelik eylemleri suçun maddi unsurudur.⁴⁹ Bu bakımdan, failin, suçun vuku bulması için aktif bir eylem gerçekleştirmesi gerekmektedir. Yani suç ancak icrai hareketle işlenebilir.⁵⁰ Temin eden kişinin temin etme fiilini bizzat işlemesi gerekmez, üçüncü kişi aracılığıyla da temin mümkündür.⁵¹

Devlet sırları, siyasal veya askeri casusluk maksadı ile temin edildiği anda suç işlenmiş olur. Suçun oluşması bakımından ayrıca bir netice aranmaz. Yani suçun işlenmiş kabul edilmesi için temin edilen bilginin herhangi bir devlet veya örgüt ile paylaşılması, paylaşılan bu bilgi veya belgelerin bahse konu devlet veya örgütler tarafından kullanılması gerekmemektedir. Madde gerekçesine göre: “*Maddi unsuru oluşturan hareket, esasen var olan bilgilerin ele geçirilmesi yani bu maksatla çaba gösterilerek teminidir.*”⁵² Teminin hangi vasıta ve araçlarla ne şekilde gerçekleştiğinin

⁴⁴ Vesile Sonay Evik/Ali Hakan Evik, “Devlet Sırrını ve Yayılması Yasaklanan Bilgileri Açıklama ve Elde Etme Suçları”, C.8, S.3-4, 2004, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.117.

⁴⁵ Bayındır, s.66.

⁴⁶ Evik/Evik, s.117.

⁴⁷ Hafızoğulları/Küçüktaşdemir, s.137.

⁴⁸ Arslan, s.605.

⁴⁹ Evik/Evik, s.127.

⁵⁰ Korkmaz, s.208.

⁵¹ Bayındır, s.72.

⁵² Balcı, s.77.

önemi yoktur. Önemli olan bilginin casusluk kastıyla teminidir. Temin, belgenin orijinali veya bir kopyasının ele geçirilmesi şeklinde gerçekleşebileceği gibi belgenin içeriğinde yer alan bilgilerin casusluk kastıyla okunması suretiyle de gerçekleşebilir. Temin etme dolaylı veya doğrudan olabilir. Fail, bilgi veya belgeyi teknik, dijital araçlar kullanmak suretiyle de elde edebilir.⁵³

e. Manevi Unsur

Suçun unsurlarından birisi de söz konusu bilgilerin yani devlet sınırlarının siyasal veya askeri casusluk maksadıyla temin edilmiş olmasıdır. Yani failin özel bir maksatla, siyasal veya askeri casusluk maksadıyla hareket etmesi, devlet sınırlarını bu maksatla temin etmesi gerekmektedir.⁵⁴ Dolayısıyla suçun oluşumu bakımından özel kast aranır, bu özel kast eylemin siyasal veya askeri casusluk maksadıyla gerçekleştirilmesidir.⁵⁵ Failin bilgiyi bilerek ve isteyerek öğrenmiş olmaması veya iradi olarak hareket etse dahi casusluk niyetiyle hareket etmemesi durumlarında siyasal veya askeri casusluk suçundan söz edilemez. Örneğin yalnızca bilgisayar kabiliyetlerini kanıtlamak üzere bir kurumun sistemine sızan birisiyle casusluk maksadıyla sızan kişi aynı kategoride ele alınamaz. Failin siyasal ve askeri casusluk maksadının ne şekilde belirleneceğinin tespiti önemlidir. Öncelikle devlet sırrı mahiyetindeki bilgileri temin eden kimsenin özelliklerine bakılmalıdır. Şahsın kamu görevlisi olması, casusluk maksadıyla temin edilmesi gereken esas kıymetli bilgiyi diğer bilgilerden ayırt edebilecek eğitime, tecrübeye sahip olması gibi unsurlar bu noktada dikkate alınacaktır. Öte yandan gizli kalması gereken bilgilerin temin zamanının ve yerinin belirlenmesi de siyasal veya askeri casusluk maksadının belirlenmesi açısından gereklidir. Bilgiler, iki devlet arasında sıcak savaş yaşanma ihtimalinin arttığı bir dönemde temin ediliyorsa casusluk maksadının varlığını kabul etmek gerekmektedir. Failin, casusluk maksadıyla hareket etmeksizin temin fiiline sebebiyet verdiği hallerde her vakıta kendi içerisinde değerlendirilmek şartıyla TCK 327'deki Devletin Güvenliğine İlişkin Bilgileri Temin Etme suçunun oluşabileceğinden bahsetmek mümkündür.

f. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

Devlet sırrının casusluk maksadıyla temini hile, cebir veya tehdit ile de gerçekleşebilir. Cebir, hile veya tehdit yoluyla bilginin temin edildiği esnada gerçekleşen başka suç tipleri mevcut ise ayrıca cezalandırılacaktır. Yani cebir, tehdit veya hile yoluna başvurulduğu hallerde işlenen fiillerin başkaca suçlara sebebiyet verip vermediği siyasal veya askeri casusluk suçundan ayrı olarak değerlendirilmelidir.

Siyasal veya askeri casusluk suçunda fikri içtima ve bileşik suç söz konusu olamazken suçun zincirleme şekilde işlenmesi mümkündür. Öte

---

⁵³ Balcı, s.78.

⁵⁴ Balcı, s.105.

⁵⁵ Arslan, s.594.

yandan hukuka uygunluk nedenleri de uygulama alanı bulamazken iştirak bakımından genel hükümler dikkate alınacaktır. Bu suçta teşebbüs mümkündür.⁵⁶

g. Siyasal-Askeri Casusluk Ayırımı

Casusluk maksadıyla ele geçirilmeye çalışılan bilginin mahiyetine göre siyasal veya askeri casusluk suçu vücut bulacaktır. Kanun gerekçesinde, siyasal casusluğun maksadı için, Türkiye Devletinin veya vatandaşlarının veya Türkiye’de oturmakta, ikamet etmekte olanların zararına olarak bilgilerin toplanması ifadelerine yer verilmekte; kamu sağlığına ilişkin, mali veya milletin maneviyatına ilişkin gizli kalması gereken bütün bilgiler casusluğun kapsamı içinde değerlendirilmekte; askeri casusluktan maksat içinse, “yabancı Devlet yararına ve Türkiye Cumhuriyeti zararına askeri bilgilerin toplanmasıdır” ifadeleri kullanılmaktadır.⁵⁷ Yani kanun gerekçesinden anlaşılacağı üzere siyasal casusluk ve askeri casusluk suçu tek bir maddede ayrı ayrı düzenlenmiş suçlardır. Doktrinde madde kenar başlığının, lafzen siyasal veya askeri casusluk suçunun tek bir suçmuş gibi kabul edilmesine sebep verecek şekilde ele alınmasını eleştiren görüşler mevcuttur.⁵⁸

2. TCK 330 - Gizli Kalması Gereken Bilgileri Açıklama

“Madde 330- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askeri casusluk maksadıyla açıklayan kimseye müebbet hapis cezası verilir.

(2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askeri hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise, faille ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir.”

TCK’nın 328. maddesinde niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgilerin temin edilmesi, TCK’nın 330. maddesinde ise söz konusu bilgilerin açıklanması düzenlenmiştir. İki madde açısından seçimlik hareket farkı söz konusudur. Fail, hukuki konu, mağdur gibi unsurlar bakımından iki madde arasında bir farklılık bulunmamaktadır. İki suç arasındaki tek fark seçimlik hareket olsa da devlet sırlarının açıklanması ve temini birbirinden ayrı suçlardır. Bir devlet sırlarının temin edilmesi ve açıklanması halinde iki ayrı suçtan dolayı failin sorumlu olması söz konusu olabilecektir. Bu durum doktrinde eleştirilmiş, açıklama fiilinin temin etmenin nitelikli hali olarak düzenlenmesi gerekliliği savunulmuştur.⁵⁹ Oysa uygulamada temin etme ve açıklama fiilleri bağımsız suçlar olarak TCK’nın ayrı maddelerinde

⁵⁶ Mehmet Yayla, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, ss.225-226.

⁵⁷ 5237 sayılı TCK Gerekçeleri, [http://www.baltaci.av.tr/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/\(s.e.t.:29.05.2022\)](http://www.baltaci.av.tr/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/(s.e.t.:29.05.2022)).

⁵⁸ Arslan, s.593.

⁵⁹ Balcı, s.81-82.

düzenlenmiştir. Yani iki suç tipi arasında gerçek içtima kuralları uygulanmaktadır. Failin, casusluk kastıyla temin etmediği bilgi veya belgeleri temin ettikten sonra casusluk kastıyla açıklaması mümkündür. Bu bakımdan iki suç tipi arasında gerçek içtima kurallarının uygulanmasının doğru olduğu değerlendirilmektedir.

Suç tipi bakımından açıklama, devlet sırrının siyasal veya askeri casusluk maksadıyla, bir başka kişiye, devlete, örgüte bildirilmesi, ifşa edilmesidir. Failin, ikinci bir kişinin duyacağı, okuyacağı şekilde devlet sırrını dile getirmesi, dijital mecralarda yayınlaması gibi durumlarda açıklama fiili tamamlanmış olur. Suçun oluşumu bakımından, failin, açıkladığı bilginin içeriğini bilmesi gerekmediği savunulmaktadır.⁶⁰ Fail içeriğini bilmesede dahi yetkili olmayan kişi veya kişilere devlet sırrını kasten açıklamasıyla, suç gerçekleşmiş sayılmaktadır.

Suçun oluşumu bakımından bir diğer önemli unsur ise açıklamanın yetkisiz kişilerce yapılmasıdır. Yani açıklama, açıklama yapmaya yetkili kişilerce görev icabı yapıldığı hallerde suçtan bahsetmek mümkün olmaz.⁶¹ Buna karşın açıklamayı yapan kişi, açıklamayı kamu görevi veya hizmeti gerekçesiyle yapmıyorsa devlet sırrına vakıf olma gerekçesi meşru bir sebebe dayansa dahi suçun oluştuğundan bahsetmek mümkün hale gelecektir.⁶²

Ayrıca, açıklamanın suça sebebiyet verip vermediği değerlendirilirken açıklama yapılan tarihte, sırrın sır mahiyetini koruyup korumadığı gibi hususlar da ele alınmalıdır. Bu konuda TCK'nın 328. maddesindeki temin etme fiili bakımından değinilen hususlara benzer şekilde, bilgilerin açıklanma zamanının ve yerinin belirlenmesi de casusluk maksadının ortaya konulması açısından önemlidir.

Bütün bu açıklamalardan yola çıkarak TCK'nın 328. ve 330. maddeleri bakımından casusluk için var olması gereken unsurlar özetle,

- a. Devlet sırrı,
- b. Bir devlet aleyhine olacak şekilde başka bir devlet, organizasyon veya örgüt lehine fayda sağlama amacı,
- c. Temin etme veya açıklama şeklinde sıralanabilir.

3. TCK'nın 328. ve 330. Maddelerinin Özel Unsurları Bakımından “Başka Devlet ile Anlaşmış Olma” Şartı

Bazı yargı kararlarında casusluk suçunun vücut bulması açısından casusluk yapan kişinin bir başka devlet lehine çalışması ve bu ilişkinin delilleriyle ortaya çıkarılması gerektiği ifade edilir. Yargıtay'ın bu hususta “... *Hukuki kavram olarak casusluk; bir devlet menfaatine bir başka devletin askeri, siyasi ve iktisadi durumuna ilişkin gizli bilgilerin veya belgelerin araştırılması,*

---

⁶⁰ Evik/Evik, s.128.

⁶¹ Evik/Evik, ss.128-129.

⁶² Evik/Evik, s.130.

sağlanması ve yabancı devletlere ulaştırılmasıdır. Dolayısıyla casusluk, casus ile casusluğu talep eden arasında, talep edilen kimsenin devleti için sır niteliği taşıyan bilgi ve belgelerin, karşı tarafa aktarılmasına yönelik bir anlaşmanın bulunmasını gerekli kılar... Casusluk suçu Türkiye Cumhuriyeti Devletinin zararına ve yabancı devlet yararına işlenen bir suçtur... Casusluk fiiline konu belge ve bilgilerin, casusluğu talep eden, lehine casusluk yapılan devletin resmi kurumlarına iletilmek amacıyla temin edilmesi gerekir... TCK'nın 328. maddesinde düzenlenen siyasal veya askeri casusluk suçunun oluşabilmesi için; Casusluk konusu bilgi ve belgelerin; a) Gerçek ve doğru olması, b) Suç tarihi itibarıyla gizlilik niteliğini kaybetmemiş olması, c) Devletin güvenliği veya iç ve dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalmasının gerektiği, d) Siyasal veya askeri casusluk maksadıyla temin edilmesi, e) Bir çabanın sonucu olarak temin edilmesi, f) Yabancı bir devlet yararına temin edilmesi, g) Türkiye Cumhuriyeti devletinin zararına temin edilmesi, h) Lehine casusluk yapılan devlet ile bir anlaşma kapsamında temin edilmesi gereklidir." yönünde bir kararı mevcuttur.⁶³

Her ne kadar Yargıtay'ın söz konusu kararında casusluk suçundan söz edebilmek için mutlaka bir başka devlet yararına olma ve o devlet ile anlaşmış olma şartından bahsedilse de böyle bir şarta TCK'nın 328. ve 330. maddelerinde yer verilmemiştir. TCK'nın 328. ve 330. maddeleri bakımından casusluk suçunun vuku bulması için gereken şartlar yukarıda detaylı olarak ele alınmıştır. Madde metninde yer almayan bir şartın içtihat yoluyla suçun oluşumu açısından aranan bir şart haline getirilmesi kanunilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Üstelik casus ile lehine casusluk yapılan yabancı devlet arasındaki anlaşmanın mevcudiyetinin ortaya konulabilmesi kolay değildir. Örneğin, casusluk anlaşmasının, casusluk yapan şahsın, lehine casusluk ettiği devletin topraklarında bulunduğu bir esnada yapılmış olması anlaşmanın ispatlanmasını bir hayli zorlaştırmaktadır. Böylesi durumlarda, yabancı devletle yapılan anlaşmanın ispatlanamaması vuku bulan casusluk eylemlerinin cezasız kalabilmesi gibi sonuçlara sebebiyet verebilir. Kısacası, casusluk suçuna ilişkin yargılamalarda başka bir devletle anlaşmanın varlığının ispatı, suçun mevcudiyetine ilişkin delil mahiyeti taşısa da ispat edilmediği durumlarda suçun cezasız kalması gerektiği gibi bir anlamı doğurmamalıdır.

Yargıtay, bu konuda yukarıda yer verilen kararına nispeten daha güncel bir kararında eski tarihli kararının hilafına olacak şekilde: "...casus ile casusluğu talep eden arasında bir anlaşmanın varlığı suçun oluşumu için aranmakta ise de bu düşünce doktrinde yerinde görülmemiştir. Fail, herhangi bir ülke ya da organizasyon ile anlaşma olmadan bilgi ve belgeleri temin edip, sonradan belirleyebileceği bir devlete servis edebilir. Aynı doğrultuda, Kanaatimizce, maddede olmayan bir şartın, suç tipinin oluşumu için aranması yerinde değildir. Madde metninde ve gerekçesinde açıkça belirtildiği gibi siyasal ve askeri casusluk maksadı manevi unsur içinde değerlendirilmesi gereken bir konudur. Öğretide de kabul edildiği gibi, casusluk amacı ile bilginin temin edilmesi suçun oluşumu için yeterlidir. Başka bir ülkeye veya yapıya vermek zorunlu değildir. Aksine kabul, yasa koyucunun madde metni ve gerekçesinde yer vermediği bir unsurun içtihat yoluyla yasaya

⁶³ Yargıtay 9. CD, E: 2014/4290, K: 2014/7360, T: 18.06.2014
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>).

eklenerek kanun koyucunun iradesinden farklı bir yasa yapmak anlamına gelecektir...”⁶⁴ demek suretiyle konuya açıklık getirmektedir. Mezkûr karar, her ne kadar temin etme fiili yani TCK'nın 328. maddesine ilişkin olsa da TCK'nın 330. maddesi için de aynı hususların geçerli olduğunu ifade etmek mümkündür. Kısacası, TCK'nın 328. ve 330. maddeleri açısından suçun oluşması için devlet sırrı mahiyetindeki bilginin casusluk maksadıyla temin edilmesi veya açıklanması yeterli olacaktır.

Casusluk suçundan bahsedebilmek için başka bir devletle anlaşmanın varlığı şart olmadığı gibi casusluğun başka bir devlet yararına olması da şart değildir. Teknoloji gelişmekte, insanlar arasındaki iletişim arttıkça devletlerarasındaki sınırlar her geçen gün zayıflamaktadır. Bu durum beraberinde dünya siyaseti açısından daha önceki yüzyıllarda örneği görülmemiş tehditleri de beraberinde getirmiştir.⁶⁵ Dolayısıyla casus kavramına bakışta da yeni bir yaklaşım geliştirilmesi gerekliliği ortadadır. Dünya siyasetinin terör örgütleri, organize suç çeteleri vb. yapılar üzerinden şekillendirildiği gerçeği karşısında bir casusun doğrudan bir devlet lehine çalışıyor olması gerektiği iddiası çağın gerçekleriyle uyuşmamaktadır. Doktrinde de bu sebeple failin, casusluk maksadıyla temin edilen bilginin yalnızca yabancı bir devlete ulaştırmak niyetiyle hareket etmesinin gerekmediği; bilginin hükümet muhaliflerine, bir siyasi partiye, terör örgütlerine iletilmek niyetiyle temin edilmiş olmasının da suçun varlığından söz edebilmek bakımından yeterli olduğu ifade edilmektedir.⁶⁶

Doktrinde yer bulan anlayış bazı ülkelerin mevzuatı bakımından kanuni bir geçerlilik hali almıştır. Örneğin, Avusturya Ceza Kanunu'nun 252. maddesinde “(1)Her kim bir devlet sırrını yabancı bir güce veya devletlerarası veya devletler üstü bir kuruluşa açıklar veya erişimini sağlarsa bir yıldan on yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır”⁶⁷ hükmüne yer verilmek suretiyle casusluk suçunun devlet dışı aktörler lehine de işlenebileceği kabul edilmiştir.

Bu bağlamda başka bir devlet yararına olma şartı günümüz şartlarına uygun olacak şekilde daha geniş bir kapsamda ele alınmalı, siyasal veya askeri casusluk suçunun devlet dışındaki organizasyonlara fayda sağlamak maksadıyla da gerçekleştirilebileceği kabul edilmelidir. Bu organizasyonlar terör örgütleri, organize suç örgütleri, muhalif siyasi partiler, azınlıklar gibi geniş bir yelpazede ele alınabilir. Öte yandan başka bir devletle anlaşma şartına suçun unsurları arasında yer verilemeyeceği gibi başka bir organizasyon, terör örgütü gibi yapılar lehine casusluk yapılan hallerde bu yapılarla da anlaşmış olma şartının aranmaması gerektiği evleviyetle kabul edilmelidir.

⁶⁴ Yargıtay 16. CD, E: 2016/638, K: 2016/4601, T: 26.06.2015
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>).

⁶⁵ İsmail Kitapçı, Günümüzün Önemli Küresel Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme, PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:3, S:4, 2017, ss.241-258.

⁶⁶ Hafızoğulları/Küçüktaşdemir, s.142.

⁶⁷ Balcı, s.62.

SONUÇ

İnsanlık tarihi kadar eski olan casusluk, insanlık var olduğu müddetçe devam edecektir. Gelişen ve değişen dünyada devletlerarası rekabet alanları askeri sınırların ötesine taşınmış, devletler birçok farklı sahada birbirleriyle rekabet eder hale gelmişlerdir. Faaliyet sahası belirli sınırlara hapsedilmesi mümkün olmayan uluslararası terör örgütleri, çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları gibi aktörler de bu rekabetin önemli bir parçası olarak konumlanmışlardır. Devlet sırlarının önemi de buna paralel olarak her geçen gün artmakta, devlet sırlarını korumaya yönelik yeni tedbirler geliştirilmesi zorunlu hale gelmektedir.

Gelişen dünya şartlarında, devlet sırlarından bağımsız düşünülmesi mümkün olmayan casusluk da kendi içerisinde anlam değişikliğine uğramış ve yalnızca askeri sırlarla ilişkilendirilmenin ötesinde bir anlam kazanmıştır. Bu anlam çeşitliliği, casusluğun geniş bir yelpazede değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu hususta devletlerin casusluğu ele aldığı çerçeve de önem arz etmektedir. Yani bir devlet mevzuatında casusluk faaliyetine karşı devlet sırrı olarak koruma kapsamına alınan bilgi veya belgeler başka bir devlet tarafından korunmaya değer görülmeyebilir. Bu durum her devletin kendi tehdit algısı ve tarihi tecrübelerinin ürünüdür.

Casusluk suçunun 21. yüzyılda kazandığı yeni anlam itibarıyla yalnızca devletler lehine işleneceğinin kabulü çağın gerçekleri ile uyumsuzdur. Örneğin, devletler, ticari arenada yalnızca devletlerle değil çok uluslu şirketler ile de mücadele etmek durumunda kalabilir. Bu durum herhangi bir şirketi rakip devletler kadar önemli bir tehdit unsuru haline getirebilir. Bu şartlarda, casusluk suçunun çağın gereklerine uygun bir zeminde değerlendirilmesi gerekmektedir. Öte yandan casusluk suçunun vuku bulması bakımından herhangi bir devletle anlaşmış olma şartının aranması suçun unsurları arasında yer almadığı gibi bu kuralın diğer uluslararası devlet dışı aktörler bakımından da kabulü gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akad M/Dinçkol B V, Genel Kamu Hukuku, Der Yayınları, İstanbul, 2013.
- Arslan U, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2021.
- Arslanel N M/ Eryücel E, “Modern Devlet Anlayışının Felsefi Temelleri”, C.15, S.2, 2011, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, ss.1-20.
- Balcı M, Siyasal veya Askeri Casusluk Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Bayındır S, “Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Bilgileri Casusluk Maksudıyla Temin Etme Suçu (TCK m.328)”, C.12, S.138, 2014, Legal Hukuk Dergisi, ss.63-84.
- Çakıroğlu M T, “Hekimin Borçlarından Özel Sır Saklama Borcu”, C.12, S.2, 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss. 159-181.
- Diri M/ Gülçiçek M, “Türkiye’de Kamu Hizmetlerinin Görülmesinde Kullanılmakta Olan Gizlilik Derecesi Tanımları: Uygulamadaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, S.162, 2012, Maliye Dergisi, ss.497-537.
- Donay S, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Beta Basım, İstanbul, 2007.
- Dost S, “Uluslararası İnsancıl Hukukta Hainlik Yasağı, Meşru Savaş Hileleri ve Casusluk”, C.8, S.1, 2018, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.27-55.
- Evik V/ Evik A H, “Devlet Sırrını ve Yayılması Yasaklanan Bilgileri Açıklama ve Elde Etme Suçları”, C.8, S.3-4, 2004, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.111-147.
- Gözbüyük A P, Türk Ceza Kanunu Açıklaması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1980.
- Günergök Ö, “Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğü”, C.7, S.1-2, 2003, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.655-667.
- Hafızoğulları Z/ Özen M, “Türk Ceza Hukukunda Devlet Sırrına Genel Bir Bakış”, S.2010-1, 2010, Ankara Barosu Dergisi, ss.21-30.
- Hafızoğulları Z/ Küçüktaşdemir Ö, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk”, C.1, S.2, 2021, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.123-170.
- Kia R A, “Devlet Sırrı, Kimin Sırrı?”, C.19, S.2, 2013, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, ss.749-755.
- Kitapçı İ, “Günümüzün Önemli Küresel Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme”, C.3, S.4, 2017, PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, ss.241-258.
- Korkmaz M, “5237 sayılı TCK Bakımından Casusluk Kavramı”, C.4, S.8, 2018, Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, ss.199-211.

Örs C O, “Ceza Yargılamasında Devlet Sırrı Üzerine Bir Değerlendirme”, S.142, 2019, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, ss.9-58.

Özek Ç, “Devletin Şahsiyeti Aleyhine İşlenen Cürümlerin Genel Prensipleri”, C.32, S.2-4, 1966, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, ss.597-683.

Özgenç İ, Suç Örgütleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

Sarıgüzel H, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

Şenol C, Devlet Sırrı ve Devlet Sırlarına Karşı İşlenen Suçlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

Yayla M, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

Zabunoğlu Y K, Devlet Kuramına Giriş, İmaj Yayınevi, Ankara, 2015.

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

<http://www.baltaci.av.tr/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/> (s.e.t.: 29.05.2022).

<https://sozluk.gov.tr/> (s.e.t.:18.05.2022).

<https://www.mevzuat.gov.tr/> (s.e.t.: 03.06.2022).

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>(s.e.t.:03.06.2022).